

Een laatste gedachte vóór de borrel

5% van mijn collega's binnen de Radboud Universiteit in Nijmegen voelt zich wel eens buitengesloten – zo blijkt uit de meest recente personeelsenquête. Excluded dus. Nou weet ik niet hoeveel mensen de Nederlandse universiteiten goed kennen maar persoonlijk was ik niet erg onder de indruk van dat percentage. Ik dacht zelfs: dat valt me nog reuze mee voor een omgeving die – mede ingegeven door ons neoliberale discours – feitelijk al jaren geleden een premie op individuele concurrentie heeft gezet en pas zeer recent heeft ontdekt dat wetenschap – net als de meeste dingen in de samenleving – nooit afhangt van een individu maar gebaseerd is op samenwerking.

En dat in samenwerking – wetenschappers moet je ook werkelijk alles uitleggen – het best handig is als er niet één iemand is die alles beslist maar dat het juist gaat om als groep mee te doen, mee te praten en mee te beslissen. Dat het dus best handig is om mensen te betrekken. Daar hoort tegelijk de erkenning bij dat in samenwerking – en dus in het betrekken van mensen – het per definitie gaat om macht.

Het lijkt wel de wereld van internationale hulp – een wereld waartoe ik u voor het gemak maar even allemaal reken. In de regel loop die wereld van internationale samenwerking 5 tot 10 jaar achter op wat er in de samenleving gebeurt. Maar op het terrein van de discussie over inclusie loopt de sector gezellig mee voorop.

En dat is ook niet zo raar. Want laten we wel wezen: we hebben het hier over een sector die in theorie zegt inclusief te zijn maar die in de praktijk vaak exclusief handelt.

Neem bijvoorbeeld een van de meest centrale discussies binnen de wereld van ontwikkelingssamenwerking vandaag de dag: de discussie die bekend staat onder zo'n termen als shift-the-power, localisation of locally led development. Al die termen hebben een andere oorsprong en een andere lading maar ze gaan er ook allemaal vanuit dat er iets fundamenteels fout is in de relatie tussen noordelijke en zuidelijk organisaties. Diplomatiek gezegd: de machtsbalans tussen beide is enigszins scheef. Iets minder diplomatiek gezegd: zuidelijke organisaties worden nog vaak als onmondig gezien, als niet in staat een deuk in een pakje boter te slaan zonder ondersteuning door het Noorden en dus is het goed als ze verteld wordt wat ze moeten doen door datzelfde Noorden.

Uiteraard geldt dit allemaal niet voor de ontwikkelingsorganisaties vandaag bijeen in deze zaal maar neemt u maar van mij aan: voor een fors deel van uw collega's die niet hier zijn is dit dagelijkse kost.

U begrijpt dan ook wel dat het in zo'n omgeving proberen inclusief te werken niet eenvoudig is.

En, eerlijk is eerlijk, inclusief werken is ook niet makkelijker geworden. Decennialang hadden we het bij inclusiviteit (ook al gebruikten we dat woord nauwelijks) over vrouwen. Dus dan ging het over gendergelijkheid en over de male bias en hoe we die te boven konden komen en dat we de rol van vrouwen moesten meenemen in ons denken en doen. Nu praten we over bijvoorbeeld LGBTQIA+ - en het feit dat ik iedere keer nog struikel over waar precies die afkorting voor staat en de plus op het einde me schrik aanjaagt zegt me dit al genoeg: het is er inderdaad niet makkelijker op geworden om inclusief te werken.

Laat ik het sterker zeggen: inclusief werken in termen van iedereen betrekken is niet mogelijk – het is een mythe. En het is ook een mythe voor u. Uw taak is helemaal niet om inclusief te werken – uw taak is om onderscheid te maken. Onderscheid te maken tussen de armen en niet armen, tussen de *haves* en de *have nots*, of welk onderscheid u ook liever hoort. In de termen van vandaag: u moet een onderscheid maken tussen de *included* en de *excluded*.

Dat wil niet zeggen dat u niet mét *included* kunnen werken maar dan toch alleen als dat iets oplevert vóór de *excluded*. Voor die mensen die uitgezonderd zijn, zich niet een gewaardeerd lid voelen van de samenleving, die arm zijn, die niet mee mogen beslissen, die niet eens gezien worden.

Het is uw taak om u te verbinden met die *excluded*, om samen met hen te werken en dat te doen op basis van hun eigen sterktes en inzichten. En die verbinding met die heel speciale groep – een verbinding die de kern van uw bestaan als ontwikkelingsorganisaties vormt – die verbinding betekent automatisch de uitsluiting van anderen. Zonder exclusie geen inclusie is dan ook de boodschap. En dus kan exclusie nooit fout zijn.

En dat is maar goed ook: want u heeft nog lang en veel werk voor de boeg. Want laten we eerlijk zijn: de wereld is vol van deze *excluded*. Het zijn er in ieder geval beduidend meer dan de 5% van mijn collega's.